

Дисципліна: «Історія української музики ХХ ст.»

Група: 3 курс

Факультет: оркестровий, диригентський, вокальний

Дати занять: 30.09, 05.10; 07.10, 12.10; 19.10, 21.10; 26.10, 28.10

Викладач: **Волосатих О. Ю.**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики

Змістовний модуль 2. Стильові пошуки другої половини ХХ ст.

Тема 1. Нові ознаки української музичної культури другої половини 50-х – 60-ті рр. Естетичний феномен авангарду 60-х рр.

Лекція 1. Складність і неоднозначність суспільно-історичного процесу, його протирічливість. Зміни в політичному, культурному житті в умовах «хрущовської відлиги», декларування демократичних змін у країні. Посилення ідеологічного тиску, зародження дисидентського руху у другий половині 60-х рр. Проблема творчої інтелігенції.

Активізація мистецьких процесів. Розмаїття художньо-стильових пошуків. Повернення до осмислення національної спадщини і здобутків доби «розстріляного відродження».

Нові тенденції розвитку музично-творчого процесу, характер і спрямування творчої діяльності композиторів старшого і молодшого покоління.

Оновлення проблемно-тематичного змісту творчості, відображення в ній духу і колізій часу. Посилення інтересу до морально-етичної тематики, проблеми людини в умовах складного сучасного світу, права на власну позицію митця. Науково-технічна революція та її вплив на художню свідомість. Явище «шістдесятництва» та його виміри. Індивідуальні мистецькі пошуки та експерименти. Спроба переосмислення класичної традиції у творчості композиторів старшого покоління. Академічна й авангардна тенденції в музиці того часу.

Якісні зрушення у сфері української симфонічної музики. Розширення проблемно-жанрового спектру, посилення особистісного сповідального начала. Індивідуальне вирішення жанрових моделей: конфліктно-драматичного, трагічного (Четверта, П'ята симфонії Б. Лятошинського, Третя, Шоста симфонії Д. Клебанова), програмного (симфонії А. Штогаренка, Г. Таранова, М. Дремлюги, Л. Колодуба), лірико-драматичного (В. Кирейка) симфонізму. Інтенсивність творчих шукань у жанрах симфонічної увертюри, сюїти, поеми, рапсодії, концерту для оркестру. Нові засоби організації музичного часопростору. Тенденція до камернізації.

Пошуки нових ладових і тембрових барв. Уведення прийомів алеаторики, додекафонної і серійної техніки, сонористики. Симфонічна творчість молодішої генерації українських композиторів («Симфонічні фрески» Л. Грабовського, Перша – Третя симфонії В. Сильвестрова, симфонічні полотна А. Караманова, «Гуцульський триптих» М. Скорика, симфонічні твори В. Губаренка, В. Загорцева, Ю. Іщенко).

Лекція 2. Феномен українського музичного авангарду 60-х рр.: естетичне підґрунтя, мистецькі орієнтири. Типологічні ознаки авангардного руху в Україні, його представники. «Філософія бунту», обстоювання ідеї свободи творчого вибору, права на власну художню позицію. Опанування досвіду європейської авангардної музики. Оновлення арсеналу композиторської техніки. Протистояння партійно-ідеологічним догмам. Ставлення офіційної критики до творчості молодих авторів.

Жанрові домінанти музики даної епохи. Поле стильових шукань. Взаємодія нефольклорних, небарокових, неоромантичних рис та їх індивідуальне втілення. Авангардні риси творчості Л. Грабовського, В. Бібіка, В. Годзяцького.

В. Сильвестров. Творчий портрет. Еволюція стилістичних пошуків від авангарду до його переосмислення крізь призму нового традиціоналізму, метафоричного стилю.

«Нова фольклорна хвиля» та її представники.

М. Скорик. Творчий портрет. Універсальність композиторської діяльності. Синтез нефольклорних, необарокових, неокласичних стильових рис.

Л. Дичко. Творчий портрет.

Лекція 3. Тенденції розвитку українського музичного театру. Пошуки нових шляхів втілення теми сучасності та історії. Індивідуальне переосмислення кращих здобутків минулих десятиріч. Проблема традицій і новаторства. Розширення сюжетно-тематичних обріїв. Оновлення музично-виражальних засобів, збільшення ролі інструментального начала. Посилення психологічно-філософського підтексту, монологізму. Специфіка втілення теми історії (давньої та сучасної), народного характеру в оперній творчості Г. Майбороди, Ю. Мейтуса, В. Кирейка, В. Губаренка, М. Кармінського, Л. Колодуба. Інтенсивність індивідуальних пошуків у жанрі камерної опери. Здобутки в галузі оперного виконавства.

Особливості розвитку балетного жанру, його оновлення. Пошуки нових шляхів у галузі оперети, музики до театральних вистав.

Композиторська творчість у галузі українського поетичного кіно, кінодокументалістики. Нові підходи до музичного ряду як важливого чинника кінодраматургії.

Лекція 4. Камерна музика даного періоду. Роль сучасної поезії у поглибленні інтонаційного змісту камерно-вокальних творів, симфонізація вокальних циклів. Розмаїття тематики, розширення діапазону виражальних засобів у камерно-інструментальній творчості.

Хорова та кантатно-ораторіальна музика. Збагачення арсеналу засобів виразності, розширення інтонаційно-образних обріїв. Жанрова панорама. Хорова творчість Б. Лятошинського, М. Колесси, Г. Верьовки, Г. Жуковського, Г. Майбороди, В. Кирейка, А. Філіпенка, І. Шамо, Є. Козака, К. Домінчена, Л. Дичко.

Якісно новий інтонаційний зміст пісенної творчості, її жанрового інваріанту. Лірична наснаженість, інтимно-сповідальний характер, широкий спектр душевних почуттів. Співвідношення музичного і поетичного начал. Пісенна творчість П. Майбороди як відображення змін у емоційно-психологічній настроєвості епохи, внутрішніх почувань сучасної людини. Індивідуальне втілення пісенного жанру у творчості І. Шамо, О. Білаша, А. Кос-Анатольського, С. Сабадаша, А. Філіпенка, Б. Буєвського, К. Мяскова, Н. Андрієвської, А. Пашкевича та інших. Поширення жанру естрадної пісні (М. Скорик, І. Поклад, В. Філіпенко).

1. Архімович Л. Б. Шляхи розвитку української радянської опери. Київ : Муз. Україна, 1970.
2. Боровик М. К. Український радянський камерно-інструментальний ансамбль. Київ : Муз. Україна, 1968.
3. Борис Лятошинский. Воспоминания. Письма. Материалы : в 2 ч. / сост. Л. Грисенко и П. Матусевич; вступ. ст. И. Бэлзы. Київ : Муз. Україна, 1985.
4. Виноградов Г. Андрій Штогаренко. Київ : Муз. Україна, 1973.
5. Гордійчук М. Леся Дичко. Київ : Муз. Україна, 1978.
6. Гордійчук М. Українська радянська симфонічна музика. Київ : Муз. Україна, 1969.
7. Довженко В. Д. Нариси з історії української радянської музики. Ч. 1. Київ : Держ. вид-во образотв. мистец. і муз. л-ри УРСР, 1957; Ч. 2. Київ : Держ. вид-во образотв. мистец. і муз. л-ри УРСР, 1967.
8. Загайкевич М. Левко Колодуб. Київ : Муз. Україна, 1973.
9. Зінкевич О. Георгій Майборода. Київ : Муз. Україна, 1973.
10. Зінкевич О. С., Ляшенко І. Ф., Пясковський І. Б., Шреєр-Ткаченко О. Я. Історія української радянської музики. Київ : Муз. Україна, 1990.
11. Історія української музики : у 6 т. Т. 5 : 1941–1958 / Беляєва М. В., Булат Т. П., Гордійчук М. М., Загайкевич М. П. та ін. Київ: [б. в.], 2004. 504 с.
12. Кияновська Л. М. Скорик: творчий портрет композитора в дзеркалі епохи. Львів, 1994.
13. Кияновська Л. Мирослав Скорик: людина і митець. Львів : Ї, 2008. 592 с.
14. Клин В. Українська радянська фортепіанна музика (1917–1977). Київ : Наук. думка, 1980.
15. Копиця М. Симфонізм Б. Лятошинського: епоха, колізії, драматургія. Київ: Муз. Україна, 1990.
16. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2011. 736 с.
17. Корній Л., Сюта Б. Українська музична культура. Погляд крізь віки. Київ : Муз. Україна, 2014. 592 с.
18. Кузик В. Платон Майборода. Київ : Муз. Україна, 1978.
19. Лятошинський Б. Епістолярна спадщина : у 2 т. Т. 1. Київ, 2002.
20. Майбурова К. Віталій Кирейко. Київ : Муз. Україна, 1979.
21. Михайлов М. Костянтин Данькевич. Київ : Муз. Україна, 1974.
22. Нариси з історії української музики / Архімович Л., Каришева Т., Шеффер Т., Шреєр-Ткаченко О. : у 2 ч. Ч. 1. – Ч. 2 : Українська радянська музика. Київ : Мистецтво, 1964.
23. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 10 : Мирослав Скорик : збірник статей. Київ : НМАУ, 2000.
24. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 19. Кн. 3 : Леся Дичко: грані творчості : збірник статей. Київ : НМАУ, 2002. 156 с.
25. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 31 : Vivere temento. Іван Карабиць : збірник статей. Київ : НМАУ, 2003. 232 с.
26. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 43. Кн. 1, 2 : Українська та світова музична культура: сучасний погляд : збірник статей. Київ : НМАУ, 2005.
27. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 86 : Історія в особистостях : збірник статей. Київ : НМАУ, 2013. 452 с.
28. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 114 : Композитори і музикознавці Київської консерваторії у 1941–2010-х роках : збірник статей. Київ : НМАУ, 2016. 408 с.
29. Самохвалов В. Я. Борис Лятошинський. Київ: Муз. Україна, 1972; перевидання: 1974, 1981.
30. Самохвалов В. Я. Черты симфонизма Б. Лятошинского. Київ: Муз. Україна, 1977.
31. Сильвестров В. В. Музыка – это пение мира о самом себе... Сокровенны разговоры и взгляды со стороны. Беседы, статьи, письма / автор статей, составитель, собеседница М. Нестьева. – Киев, 2004.
32. Станішевський Ю. Український радянський музичний театр. Київ : Наукова думка, 1970
33. Українське музикознавство. Вип. 33. Київ, 2004. 524 с
34. Фільц Б. Український радянський романс. Київ : Наук. думка, 1970.

35. Шестеренко І. Творчість Віталія Кирейка в курсі історії української музики : навчально-методичний посібник. Київ : Купріянова О. О., 2008. 428 с.